

якщо порівняти її із такою формою, як примусова вагітність, адже експлуатація людини здійснюється, насамперед, з метою отримання вигоди.

Отже, вбачається, що чинний відкритий перелік форм експлуатації людини є переважаним і, на нашу думку, при розробленні проекту нового КК України він потребує критичного переосмислення.

#### *Список використаних джерел*

1. Уголовный Кодекс Республики Беларусь. URL: [http://etalonline.by/document/?regnum=HK9900275#load\\_text\\_none\\_1\\_](http://etalonline.by/document/?regnum=HK9900275#load_text_none_1_) (дата звертання: 25.10.2020).

2. 2012. évi C. Törvény a Büntető Törvénykönyvről. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200100.tv> (дата звертання: 25.10.2020).

3. Codul Penal al Republicii Moldova. URL: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=331268&lang=2> (дата звертання: 25.10.2020).

4. Захист прав осіб, які постраждали від торгівлі людьми, а також надання таким особам матеріальної і медичної допомоги – це зобов’язання Мінсоцполітики, – С. Ніжинський. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/17728.html> (дата звертання: 25.10.2020).

5. Забуга Ю. Ю., Михайліченко Т. О. Форми експлуатації людини. Частина I. *Форум права*. 2020. № 62(3). 29–43. URL: [https://forumprava.pp.ua/files/029-043-2020-3-FP-Zabuha,Mykhailichenko\\_5.pdf](https://forumprava.pp.ua/files/029-043-2020-3-FP-Zabuha,Mykhailichenko_5.pdf)  
DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3883849> (дата звертання: 25.10.2020).

***Грищенко О. В.,***

заступник завідувача лабораторії  
дослідження, сертифікації зброї та обліку –  
завідувач відділу сертифікації зброї  
Державного науково-дослідного експертно-  
криміналістичного центру МВС України

#### **ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ БАЛІСТИЧНОГО ТА ДАКТИЛОСКОПІЧНОГО ОБЛІКІВ У РОЗКРИТТІ ТА РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ**

Відповідно до вимог міжвідомчих нормативно-правових актів правоохоронних органів України, й зокрема – Інструкції з організації

функціонування криміналістичних обліків Експертної служби МВС України, затвердженої Наказом МВС України від 10 вересня 2009 року №390 [1], всі кулі та гільзи, вилучені за фактами вчинення злочинів із застосуванням вогнепальної зброї, направляються для перевірки та постановки на контроль до центральної кулегільзотеки Державного науково-дослідного експертного-криміналістичного центру МВС України (ДНДЕКЦ) МВС України.

Перед направленням в ДНДЕКЦ МВС України, вилучені кулі та гільзи досліджуються в спеціалізованих балістичних лабораторіях на предмет встановлення системи, типу, виду та моделі зброї, з якої вони могли бути відстріляні, а також перевіряються за масивами регіональних кулегільзотек. Разом з тим, перед проведенням балістичних досліджень гільзи досліджуються на предмет наявності на них слідів не балістичної природи. Так, на стріляних гільзах можуть залишитися сліди папілярних візерунків пальців рук; сліди мастила, котрим була змащена зброя; волокна тканини з одягу злочинця тощо. В цій публікації хотілося б звернути увагу саме на сліди пальців рук.

Процес спорядження магазину зброї або ручної постановки патрона в патронник вимагає від стріляючого або дослати патрон в магазин великим пальцем правої (або лівої) руки, або, взявши патрон великим та вказівним пальцями, вставити його у патронник. При цьому в більшості випадків на корпусах (в середній їх частині або ближче до фланця) гільз патронів залишаються сліди, в котрих відображаються центральний та (або) дистальний потоки папілярних ліній.

Сліди пальців рук на гільзах можуть залишатися і як сліди нашарування потожирової речовини на поверхню корпуса гільзи, або як сліди відшарування мастила, котрим був покритий патрон (якщо патрон новий). Корпуси гільз більшості патронів заводського виготовлення мають майже «ідеально» шліфовану поверхню, тому виявлені на них фрагменти папілярних візерунків в багатьох випадках придатні навіть для проведення пороеджископічного дослідження.

З метою якнайкращого збереження придатності слідів для пороеджископічного дослідження, для їх виявлення слід вибирати дрібно-дисперсні дактилоскопічні порошки, котрі своїм кольором контрастують з кольором поверхні. Для підвищення ефективності застосування дактилоскопічних порошків при виявленні слідів пальців рук важливо встановити властивості матеріалу, з якого виготовлено гільзу та властивості її покриття (притягується магнітом чи ні, сухе чи вологе, чисте чи забруднене тощо).

На даний час на практиці широко застосовується метод виявлення слідів пальців рук на поверхнях корпусів гільз за допомогою парів ціаноакрилової кислоти. Одним із позитивних результатів застосування цього методу є те, що ціаноакрилова кислота не тільки виявляє сліди рук, а ще й фіксує їх.

Крім того, мають місце випадки, коли потожирова речовина сліду, під впливом високої температури горіння порошу під час пострілу, «запікається» на поверхні гільзи. Так, біля одного з будинків у Луганській області було виявлено труп гр. П. з численними вогнепальними пораненнями. Біля трупу було виявлено та вилучено 2 гuli та 13 гільз калібру 7,62 мм, стріляних із двох екземплярів пістолетів «ТТ». Під час дослідження однієї з гільз в косопадяючому освітленні було виявлено слід пальця руки, який запікся на її поверхні. В сліді відобразився фрагмент дистального потоку папілярних ліній. Для отримання зображення сліду було застосовано установку «Развертка», котра призначена для фотографування поверхні тіл обертання (куль та гільз). Після затримання підозрюваного у вчиненні цього злочину та отримання його дактилокарти в НДЕКЦ при УМВС України в Луганській області було проведено пороеджіоскопічну експертизу з категоричним позитивним висновком [2].

Крім проведення ідентифікаційних дактилоскопічних експертиз, виявлені на гільзах сліди найчастіше придатні для перевірки та поміщення в масиви дактилоскопічних обліків.

Так, на території Луганської області, по факту посягання на життя співробітників міліції був затриманий гр. А., в якого було вилучено два пістолети «ТТ». На одному з патронів, що був в магазині пістолету «ТТ» серії УА № 2222, 1945 року виготовлення, після обробки дактилоскопічним порошком «Малахіт» було виявлено слід пальця руки, в якому відобразився фрагмент центрального потоку завиткового папілярного візерунку. Дослідженням було встановлено, що цей слід був залишений на патроні не гр. А., після чого слід був направлений для вміщення у масив дактилоскопічного обліку. Пізніше, перевірка цього сліду по дактилокарті одного з затриманих при скоєнні злочину із застосуванням вогнепальної зброї дала позитивний результат [2].

Виявлення та вилучення на стріляних гільзах слідів дактилоскопічного походження, наряду із перевіркою самих гільз за масивами кулегільзотек, дозволяє проводити перевірку сліду пальця руки по масивах дактилоскопічних обліків. За допомогою кулегільзотек можна встановити факт скоєння іншого кримінального правопорушення із застосуванням цього ж екземпляру зброї або

конкретний екземпляр зброї, що застосовувався при скоєнні цього кримінального правопорушення, але якщо саму зброю було злочинцем знищено, то розкриття кримінального правопорушення силами балістичних обліків стає неможливим. В той же час, виявлений на гільзі слід руки, та вміщений до дактилоскопічного обліку буде постійно перевірятися по дактилокартах осіб, що підлягають постановці на дактилоскопічний облік, що значно підвищує шанси встановити особу, причетну до вчинення кримінального правопорушення.

#### ***Список використаних джерел***

1. Інструкція з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС України, затверджена Наказом МВС України від 10 вересня 2009 року №390. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-09#Text>
2. Грищенко О.В. Поєднання можливостей криміналістичних балістичних та дактилоскопічних обліків у розкритті та розслідуванні злочинів. *Криміналістичний вісник* : наук.-практ. зб. 2002. Випуск 3. С.90-93.

***Романенко Т. В.,***

ад'юнкт кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ

### **ФОРМИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ШАХРАЙСТВА, ВЧИНЕНОГО ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ**

Розвиток науково-технічного прогресу одночасно впливає на вдосконалення способів вчинення злочинів, пов'язаних із шахрайством, зокрема, з використанням нових високотехнологічних пристроїв, таких як радіоелектронні засоби стільникового зв'язку (мобільні телефони), комп'ютери та інші технічні пристрої. Разом з тим найбільшу небезпеку з точки зору приховування злочину, і відповідно складності його розслідування, є шахрайства, які вчиняються з використанням можливостей мережі Інтернет. Їх технологічна складова дає шахраєві можливість донести необхідну інформацію до потенційної жертви, забезпечити свою анонімність та безпеку, отримувати від жертви кошти, не вступаючи з нею в безпосередній контакт.